

Motion till riksdagen 2017/18:2607

av **Lars-Axel Nordell m.fl. (KD)**

Levande hav

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av samarbete mellan Östersjöns kuststater och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett system för överlåtbara utsläppsrätter för kväve och fosfor bör provas i Östersjön och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska inleda storskalig syresättning av syrefattiga bottnar i Östersjön och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett förbud mot oljeborring ska införas i Östersjön och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja bötesbeloppen för oljeutsläpp i Östersjön och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att höja beredskapen för potentiella katastrofer i Östersjöområdet och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en bestämmelse bör införas om att all olja som transporteras till havs ska märkas med DNA så att det går att spåra från vilket fartyg ett oljeutsläpp skett och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla hamnar i Östersjön och Västerhavet bör ha mottagningsanordningar för barlastvatten och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska den svenska skarvpopulationen genom ökad jakt och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydliggöra ansvaret för läckande vrak och tillkännager detta för regeringen.

Samarbete mellan kuststaterna

Kristdemokraterna vill att Sverige går i täten för ett gemensamt ansvarstagande för Östersjöns miljö. Östersjön är ett världsunikt bräckvattenhav med ett särskilt ekosystem. Oregelbundna variationer i saltvatteninflödet medför instabila villkor för arterna. Den långsamma vattenomsättningen i Östersjön gör att gifter och andra kemikalier inte rinner ut ur innanhavet i någon större omfattning, utan stannar kvar och anrikas. Dessa omständigheter gör att det är motiverat att ta särskilda hänsyn till Östersjöns miljö och djurliv.

För att hantera Östersjöns miljöutmaningar är det nödvändigt med ett nära samarbete mellan kuststaterna. Dessa bör solidariskt finansiera sådana kostnadseffektiva miljöåtgärder som gynnar Östersjöns gemensamma miljö. Det är mycket viktigt att EU:s ramdirektiv för vatten genomförs i alla Östersjöländer och att Ryssland tydligt involveras i detta arbete. Alla berörda länder bör också intensifiera arbetet med att identifiera och sanera källor till dioxin, kadmium och PCB; dessa gifter skadar allvarligt Östersjöns djurliv.

Rädda Östersjön

De återkommande algbloomingarna som drabbar Östersjön sommartid är ett av tecknen på att Östersjön inte mår bra. Om vi tittar längre ner under ytan ser vi en än mer skrämmande bild. 15 procent av Östersjöns botten betraktas som död i den bemärkelsen att bara bakterier överlever där. Närmare 30 procent av havsbotten i Östersjön lider av allvarlig syrebrist.

Den främsta orsaken till syrebrist och döda bottnar är att Östersjön lider av övergödning. Utsläpp av kväve och fosfor, främst från jordbruket, leder till onaturligt kraftig algblooming och döda bottnar. De senaste åren har kunskapen vuxit om det giftiga ämnet BMAA, som produceras av blåalger som en del av blomningen. Nervgiftet har konstaterats ge neurologiska sjukdomar som ALS, Alzheimer och Parkinson. Ämnet kan överföras via livsmedel men även vid direkt kontakt. När algerna dör sjunker de till botten och bryts ner av bakterier och andra mikroorganismer. Under processen förbrukas det syre som finns bundet i vattnet, vilket leder till syrebrist. Bottnarna dör! Fisken kan inte föröka sig. Särskilt utsatt är torsken, vars yngel växer till på stora djup. Därmed finns ett direkt samband mellan övergödningen och torskbristen i Östersjön.

Stoppa övergödningen

Den främsta orsaken är övergödning från avlopp och jordbruk och den största delen av föroreningarna i Östersjön kommer via floderna. 90 miljoner människor lever inom Östersjöns avrinningsområde. Det är viktigt att utvecklingen av jordbruket kring Östersjön sker med stor hänsyn till miljön.

Kristdemokraterna ser ekonomiska styrmedel som ett användbart instrument i miljöpolitiken. Vi föreslår därför att ett system med överlåtelsebara utsläppsrätter för kväve och fosfor bör prövas i Östersjön.

Aktiv syresättning av havsbotten

Det räcker inte med att enbart minska utsläppen av näringsämnen till Östersjön. Det behövs också aktiva åtgärder för att vända den negativa utvecklingen och låta Östersjöns bottenmiljö återhämta sig. Det behövs med andra ord radikala insatser för att rädda Östersjöns hälsa. Alla nationer runt Östersjön har anledning att skyndsamt finna och komma överens om lösningar, som hanterar den allvarliga situationen. Sverige måste ta initiativet! Lösningen är att tillföra syre i betydande mängder till bottenarna på valda områden samt att balansera själva utsläppet.

Ett försök med syresättning genomfördes 2010-2011 i Byfjorden i Bohuslän. Halten av fosfor i bottenvattnet minskade kraftigt, samtidigt som livet återvände till de döda bottenarna i fjorden. Nästa steg bör vara att genomföra en storskalig insats i Östersjön. Vi bör kunna dela kostnaden med våra grannländer. Som en inledning bör Sverige kunna avsätta 100 miljoner kronor år 2018, 150 miljoner år 2019 och 200 miljoner år 2020.

Förbjud oljeborrning

Flera Östersjöstater utviner eller prospekterar idag olja i Östersjön, dock ej Sverige. En oljeolycka i det känsliga innanhav som Östersjön utgör skulle få särskilt allvarliga miljökonsekvenser och utgör ett hot även mot Sveriges kuster och havsmiljö. Sveriges regering bör verka inom EU och östersjöorganisationen HELCOM för att uppnå ett förbud mot oljeutvinning i Östersjön.

Förebygg och bestraffa oljeutsläpp

Östersjön är ett särskilt känsligt havsområde. Samtidigt utgör innanhavet en viktig transportled för bland annat oljetransporter. Oljeutsläppen fortsätter att vålla problem i Östersjön och det är viktigt att skapa tydliga incitament för att undvika oljeutsläpp. Därför bör bötesbeloppen för utsläpp av olja i Östersjön höjas. Beredskapen för potentiella katastrofer i Östersjöområdet bör höjas. Då kan vi minimera eventuella skadeverkningar. En bestämmelse bör införas om att all olja som transporteras till havs skall märkas med DNA så att det går att spåra från vilket fartyg ett oljeutsläpp skett.

Skydd för den biologiska mångfalden

Främmande organismer, som följer med i fartygens barlastvatten från andra hav, innebär ett hot mot den biologiska mångfalden i Östersjön. Dessa invasiva arter kan föröka sig okontrollerat och tränga undan inhemska arter. Därför bör alla hamnar i Östersjön och Västerhavet ha mottagningsanordningar för barlastvatten så att detta ej släpps ut i havet.

Bekämpa skarven genom ökad jakt

På flera håll i de svenska skärgårdarna har övriga sjöfåglar trängts tillbaka samtidigt som mellanskarven breddat ut sig. Yrkesfiskarna har fått se sina fiskfångster minska.

Skarven har visat sig mycket livskraftig vid de svenska kusterna. Kristdemokraterna anser att mellanskarvens antal behöver decimeras betydligt. Även en bråkdel av nuvarande svenska skarvpopulation skulle sannolikt innebära att arten har god bevarandestatus.

Skarvarnas antal bör främst begränsas genom ökad jakt. Tyvärr sätter EU:s fågeldirektiv upp hinder för detta. Kristdemokraterna föreslår därför att fågeldirektivet uppdateras så att skarven förs upp på listan över jaktbara arter. Då blir det möjligt för Sverige att besluta om allmän jakt på skarv. I nuläget är det endast möjligt med skydds jakt på skarv. Som andrahandsalternativ bör andra legala vägar för att utöka jakten på skarv undersökas.

Åtgärder mot vrak

Utefter de svenska kusterna finns många förlista vrak. Ett av de mest akuta hoten är sannolikt vraket av S/S Skytteren som ligger på botten vid Måseskär utanför Lysekil. Fartyget sänktes under andra världskriget och beräknas ha ca 6 000 kubikmeter olja ombord. Om vraket skulle brytas isär skulle resultatet bli en oljekatastrof längs hela Bohuskusten. För att få svar på om fisken i området kring Måseskär har farliga halter av miljögifter har Havs- och vattenmyndigheten provfiskat efter plattfisk, torsk och bottenlevande djur. Analyserna visade att rester av kemiska stridsmedel finns i havskräfta och rödtunga från området. Det kommer från kemiska stridsmedel som dumpades i havet utanför Måseskär efter första världskriget. Detta medför att människor som äter kräftor från området kan drabbas av huvudvärk och kräkningar som följd av de nervgifter som finns i kräftorna.¹

Flera vrak har också kemiska stridsmedel ombord och utgör ett arbetsmiljöhot mot yrkesfiskarna. För de flesta vrak som utgör potentiella miljöhot är det svårt att identifiera en ansvarig fartygsägare. Det finns för närvarande ingen myndighet i Sverige som har det övergripande ansvaret för läckande vrak. En departementsskrivelse (Ds 2015:16) har föreslagit lagändringar för att tydliggöra ansvaret men ännu har det inte resulterat i ny lagstiftning. Det är angeläget att sjölagen ändras så att ansvaret för läckande vrak tydliggörs.

Kristdemokraterna har tidigare föreslagit att regeringen ska presentera en lösning på hur riskerna med vrak på havsbotten ska hanteras. Vi välkomnar därför regeringens satsning på 25 miljoner kronor per år i tio år satsas på att komma tillrätta med miljöriskerna från de vrak som utgör störst fara för havsmiljön. På så vis kommer myndigheterna kunna sanera mellan ett och tre farliga vrak per år.

Lars-Axel Nordell (KD)

¹ Aftonbladet TV 16 februari 2017.

Magnus Oscarsson (KD)

Emma Henriksson (KD)

Roland Utbult (KD)

Annika Eclund (KD)

